

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

від 27 серпня 2026 року

Здобувач ступеня доктора філософії Павло ЯЦИНА, 1991 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2013 році Київський національний університет за спеціальністю «Правознавство», працює начальником територіального сервісного центру №6841 РСЦ ГСЦ МВС в Хмельницькій, Тернопільській та Чернівецькій областях, м. Хмельницький, виконав акредитовану освітньо-наукову програму 052 Політологія.

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 61.051.293, утворена наказом ректора Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет», м. Ужгород від 30 червня 2026 року № 398/01-04 у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради - Юрій ОСТАПЕЦЬ, доктор політичних наук, професор,
в.о. завідувача кафедри філософії факультету суспільних наук
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Рецензентів -

Михайло ЗАН, кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри політології і державного управління факультету
суспільних наук ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Євгеній ГАЙДАНКА, кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політології і державного управління факультету
суспільних наук ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Офіційних опонентів -

Олена ЧАЛЫЦЕВА, доктор політичних наук, професор,
завідувачка кафедри політології та державного управління
факультету інформаційних і прикладних технологій Донецького
національного університету імені Василя Стуса

Тетяна ІВАНЕЦЬ, кандидат політичних наук, доцент, доцент
кафедри філософії та соціології історичного факультету
Маріупольського державного університету

На засіданні «27» серпня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» Павлу ЯЦИНІ на підставі публічного захисту дисертації «Трансформація партійних систем країн Вишеградської групи наприкінці XX – на початку XXI століть» за спеціальністю 052 «Політологія».

Дисертацію виконано у Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський

національний університет» Міністерства освіти і науки України, м. Ужгород.

Науковий керівник – Анатолій КЛЮЧКОВИЧ, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології і державного управління факультету суспільних наук ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису державною мовою, що містить нові науково обґрунтовані результати проведених Павлом ЯЦИНОЮ досліджень та має істотне значення для політичної науки, котре полягає у комплексній політологічній реконструкції та аналізі динаміки трансформації партійних систем країн Вишеградської групи наприкінці XX – на початку XXI століть, яка гармонійно поєднує аналіз еволюції партійних систем в умовах класичного посткомуністичного транзиту, європейської інтеграції та сучасного посттранзитного розвитку. Результати здобувача, викладені у його дисертації, узгоджуються з вимогами, викладеними у пункті 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Дисертація Павла ЯЦИНИ є самостійною, науково завершеною працею, актуальним дослідженням, що містить нові наукові результати, з належними методичним рівнем, теоретичним та практичним значенням, обґрунтованістю висновків.

Здобувач має 7 наукових публікацій за темою дисертації, з них 3 статті у наукових фахових виданнях України, 3 – у матеріалах науково-практичних конференцій, 1 – у інших наукових виданнях, що відповідає вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44 (зі змінами):

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

цина П. Трансформація партійного ландшафту країн Європейського Союзу наприкінці XX – на початку XXI століть. *Регіональні студії*. 2023. № 33. С. 166–173.

цина П. Вплив трансформаційних процесів на конфігурацію партійних систем країн Вишеградської групи. *Регіональні студії*. 2023. № 34. С. 183–192.

цина П. Соціополітичні розмежування як основа партійної конкуренції в країнах Вишеградської групи. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2025. Випуск 63. С. 418–424.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

цина П. Розвиток партійних систем країн Вишеградської Європи в умовах демократичного т

цина П. Парламентські вибори в Польщі 2015 та 2019 років: порівняльний аналіз. *Україна – Європейський Союз: Формат розвитку відносин України та країн Центральної Європи у контексті російсько-української війни, гарантій безпеки та реінтеграції тимчасово*

окупованих територій. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 20 жовтня 2023 року) / Ю. Остапець (голова редкол.); відповідальні за випуск: М. Зан, В. Гиря. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2023. С. 144–147.

цина П. Парламентські вибори в Чехії 3-4 жовтня 2025 року. *Україна – Європейський Союз: Формат розвитку відносин України та Європейського Союзу в контексті геополітичної турбулентності, російсько-української війни, електоральних практик і політичної участі міноритарних етнічних груп. Матеріали X-ї Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 10–11 жовтня 2025 року)* / Ю. Остапець (голова редкол.); відповідальні за випуск: П. Габрин, М. Зан, К. Червеньяк. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2025. С. 168–170.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

цина П. Характеристика виборів до Європейського парламенту в Чехії 6-9 червня 2024 року. *Актуальні питання публічного управління в регіоні: зб. наук. праць аспірантів, викладачів, стейкхолдерів*; Відп. ред.: Маріан Токар; Ред. колег.: М. Токар, В. Пересоляк, Ю. Остапець, Ю. Ковач, Г. Кумар, П. Габрин / УжНУ; Наук.-прак. група здобув. осв. зі спец. ПУА; НДІ політичної регіоналістики. Вип. 3. Ужгород: ФОП Сабов А. М., 2025. С. 177–186.

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти та висловили зауваження:

Юрій ОСТАПЕЦЬ, доктор політичних наук, професор, в.о. завідувача кафедри філософії факультету суспільних наук ДВНЗ «Ужгородський національний університет» МОН України, дав позитивну оцінку, зауважень нема.

Михайло ЗАН, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри політології і державного управління факультету суспільних наук ДВНЗ «Ужгородський національний університет» МОН України, дав позитивну оцінку.

Зауваження Михайла ЗАНА:

На нашу думку, в дослідженні дисертанта доволі значна увага приділена інституційним чинникам розвитку партійних систем, однак вплив новітніх цифрових технологій та соціальних мереж на трансформацію партійної конкуренції міг би бути розкритий більш детально.

Водночас зазначене зауваження не знижує загальної високої оцінки дисертації та має рекомендаційний характер.

Євгеній ГАЙДАНКА, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політології і державного управління факультету суспільних наук ДВНЗ «Ужгородський національний університет», дав позитивну оцінку.

Зауваження Євгенія ГАЙДАНКИ:

1. Відповідно до методології дисертаційного дослідження європейська інтеграція визначається як «зовнішній» фактор, який прямо вплинув на трансформацію партійних систем країн Вишеградської четвірки. Автору вдається вміло розкрити цю закономірність та довести її значущість для партійних систем колишніх соціалістичних країн. З іншого боку, не до кінця розкритий феномен центральноєвропейських країн, в яких за декілька років після

вступу до ЄС пришвидшеними темпами зростає політичний євроскептицизм (т.зв. «коріння євроскептицизму»). Можливо, дисертанту було доречно розмежувати громадянський і партійний євроскептицизм чи застосувати класичну типологію партійного євроскептицизму з поділом на «м'яких» та «твердих» євроскептиків (розроблено та адаптовано до країн Центральної Європи П.Копецки, К.Муд, Л.Хуг, А.Щербяк, П.Таггарт та ін.).

2. Розглядаючи соціально-політичні розмежування та їхню репрезентацію в країнах Вишеградської групи, дисертант чітко та доречно наводить конкретні розмежування, соціальну базу та типові партії у кожній із досліджуваних країн (стор. 119). Дисертаційна робота суттєво б виграла при врахуванні фактора персоніфікації політики у центральноєвропейських країнах, на основі яких сформувалися специфічні кліведжи. Наприклад, «мечіяризм – антимечіяризм», «Фіцо – антиФіцо» (Словаччина), «орбанізм – антиорбанізм» (Угорщина) чи новий політичний кліведж, який формується у сучасній Чеській Республіці довкола популістського уряду Андрея Бабіша.

3. Дисертаційна робота суттєво виграла б у випадку оформлення ілюстративних додатків. Звичайно, у дисертації вистачає табличного матеріалу, якого налічується десятки таблиць, переважно, із електоральними показниками. Вважаємо, що доповнення роботи декількома аналітичними додатками полегшило б сприйняття тексту наповненого кількісними електоральними даними. Деякі аналітичні таблиці доречно винести у додатки (наприклад, порівняльна таблиця на стор. 52). Додатки важливі, оскільки дисертаційна робота носить компаративний характер, акцентуючи на динаміці партійних систем чотирьох країн – Польщі, Угорщини, Чеської та Словацької республік.

Підсумовуємо, що вказані зауваження та побажання загалом не впливають на високу оцінку проведеного дисертаційного дослідження.

Олена ЧАЛЬЦЕВА, доктор політичних наук, професор, завідувачка кафедри політології та державного управління факультету інформаційних і прикладних технологій Донецького національного університету імені Василя Стуса, дала позитивну оцінку.

Зауваження Олени ЧАЛЬЦЕВОЇ:

1. Потребує більшої уваги концепція партійної деінституціоналізації. Автором ґрунтовно проаналізовано процеси інституціоналізації партійних систем країн Вишеградської групи, що дозволило виявити основні закономірності їх становлення та еволюції. Водночас, на нашу думку, дисертаційне дослідження могло б виграти від більш комплексного висвітлення сучасних процесів деінституціоналізації партійних систем, які дедалі більше визначають логіку розвитку європейських демократій. Насамперед йдеться про такі явища, як зростання електоральної волатильності, ерозія традиційної партійної ідентифікації виборців, персоналізація політики, посилення ролі харизматичного лідерства, фрагментація партійного простору, поширення нових протестних та популістських політичних сил, а також зниження рівня суспільної довіри до класичних політичних партій. З огляду на це доцільним було б ширше використати сучасні концептуальні підходи до аналізу кризи партійного

представництва, деінституціоналізації та трансформації партійної демократії, запропоновані провідними зарубіжними дослідниками. Це дало б можливість не лише глибше пояснити природу сучасних змін у партійних системах країн Вишеградської групи, але й чіткіше визначити співвідношення процесів інституціоналізації та деінституціоналізації як взаємопов'язаних етапів еволюції сучасних партійних систем. Крім того, більш ґрунтовне висвітлення зазначених аспектів дозволило б краще розкрити особливості переходу від класичних моделей партійної конкуренції до нових форм політичного представництва, що формуються під впливом цифровізації політики, медіатизації політичної комунікації, популізму та сучасних безпекових викликів.

2. Узагальнююча таблиця 2.3 «Соціополітичні розмежування та їх партійна репрезентація» (с.119) має високий узагальнювальний потенціал, однак не відображає національної специфіки прояву розмежувань (кожне розмежування подається єдиним рядком без диференціації по країнах). Тоді як текст підрозділу 2.2 переконливо показує, що інтенсивність вияву того самого розмежування істотно різниться між країнами (наприклад, релігійний клімак є структурним у Польщі, але практично не діє в секуляризованій Чехії).

3. Пандемія COVID-19 включена до переліку наднаціональних чинників розвитку партійних систем, однак рівень її аналізу є менш детальним порівняно з фінансовою чи міграційною кризами. Це певною мірою порушує збалансованість викладу матеріалу.

4. Вибори 1990 і 1992 рр., що відбулися в межах Чехословацької Федеративної Республіки, включено до електоральної історії Словаччини як самостійного суб'єкта. Хоча на той момент Словаччина не мала власної суверенної партійної системи в повному розумінні цього поняття. Таке рішення дисертанта потребувало б більш розгорнутого обґрунтування.

5. Доцільно було б ширше врахувати вплив новітніх політичних процесів 2024–2025 років на розвиток і функціонування партійних систем країн Вишеградської групи. Попри те, що автор приділяє увагу сучасним тенденціям розвитку партійної конкуренції, посиленню популістських і євроскептичних сил, а також впливу безпекових викликів на політичні процеси регіону, окремі події останніх років могли б бути проаналізовані більш ґрунтовно. Насамперед це стосується політичних наслідків повномасштабної російської агресії проти України, яка стала одним із ключових чинників трансформації політичного порядку денного в країнах Центральної Європи. У цьому контексті доцільним видався б більш детальний аналіз впливу російсько-української війни на результати парламентських виборів, зміну конфігурації партійних систем, еволюцію електоральних преференцій громадян, а також переосмислення програмних засад провідних політичних партій щодо питань національної безпеки, оборони, санкційної політики Європейського Союзу, військової та фінансової підтримки України, міграційної політики й подальшого розширення ЄС. Водночас поглиблене висвітлення трансформації партійних позицій під впливом нових безпекових викликів дозволило б повніше простежити процес формування нових соціально-політичних

розмежувань, зміну характеру політичної конкуренції та переорієнтацію ідеологічних акцентів у країнах Вишеградської групи.

Наведені зауваження не знижують загального високого теоретико-методологічного рівня дисертаційного дослідження.

Тетяна ІВАНЕЦЬ, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри філософії та соціології історичного факультету Маріупольського державного університету, дала позитивну оцінку.

Зауваження Тетяни ІВАНЕЦЬ:

1. У вступі дисертації хронологічні межі дослідження не виділено як окремий структурний елемент із чітким визначенням нижньої та верхньої часових меж і обґрунтуванням їх вибору. Враховуючи порівняльний характер роботи, таке уточнення сприяло б більшій методологічній визначеності дослідження.

2. Поняття «посттранзитний період» вживається в дисертації без прямого зіставлення з альтернативними термінами в літературі («гібридний режим», «консолідована демократія», «дефектна демократія», «неопатримоніальний режим»), які також описують подібні явища. Більш чітке зіставлення цих концептів дозволило б точніше окреслити авторський підхід і його місце в сучасному науковому дискурсі.

3. Підрозділ 2.3 послідовно й змістовно аналізує п'ять наднаціональних чинників (глобалізацію, євроінтеграцію, кризу 2008–2009 років, міграційну кризу 2015–2016 років, пандемію COVID-19, російсько-українську війну), проте не містить підсумкового зважування їхнього відносного впливу. Відповідно залишається відкритим питання, який із цих чинників справив найбільший вплив на партійні системи Вишеградської групи.

4. Положення про те, що «Чехія продовжує розвиватися як ліберальна демократія» (с. 165), сформульовано одразу після опису результатів виборів 2025 року і формування уряду за участю правопопулістських сил (АНГ, СПД, «АВТО»). Тобто це доволі оперативна оцінка недавно сформованого уряду, реальні політичні наслідки діяльності якого на момент написання дисертації ще не встигли повною мірою проявитися.

5. Потребує більшої методологічної деталізації використання кількісних індикаторів. У роботі заявлено використання низки кількісних показників для оцінки трансформації партійних систем, зокрема індексу ефективної кількості партій, індексу електоральної волатильності, індексу фракційності та індексу агрегації, що загалом посилює наукову обґрунтованість дослідження. Водночас методична складова їх застосування потребує більш детального висвітлення.

Зокрема, доцільно було б чіткіше окреслити алгоритми розрахунку кожного індикатора, навести відповідні математичні формули, визначити джерела статистичних даних, а також обґрунтувати вибір саме цих показників для аналізу партійних систем країн Вишеградської групи. Крім того, заслуговують на увагу питання щодо можливих методологічних обмежень використання зазначених індексів у порівняльних дослідженнях політичних систем, які

функціонують у різних інституційних, виборчих та політичних умовах. Детальніше обговорення цих аспектів дозволило б підвищити рівень методологічної прозорості дослідження та ще більш переконливо обґрунтувати достовірність отриманих результатів.

Однак, висловлені зауваження не знижують загальної високої оцінки дисертаційної роботи та мають переважно рекомендаційний і дискусійний характер.

Результати відкритого голосування:

«За»: 5 членів ради,

«Проти»: 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Павлу ЯЦИНІ ступінь доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 61.051.293

Юрій ОСТАПЕЦЬ